

Bu sayı

Dergimizin elinizdeki sayısı ciddi bir gecikme ile elinize ulaşıyor. 2014 yılı, 15 Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli'de sıkılan ilk kurşun ile başlayan Kürt savaşının 30. yıldönümü idi. Aynı zamanda, dünya komünizminin en önemli önderlerinden birisi olan Vladimir İlyiç Lenin'in ölümünün de 90. yıldönümü idi 2014. Dergimiz bu nedenle bu sayısında Kürt ulusal sorunu ve Lenin temalı iki dosyaya yer vermişti. Matbaa aşamasında akıl almaz derecede uzayan bir gecikmeyle karşı karşıya kaldık. Dolayısıyla, sayı planladığımız gibi 2014 sonlarında değil, Mart 2015'te yayımlanabiliyor. Bu gecikme nedeniyle okurlarımızdan özür diliyor, benzer bir hatanın ileride tekrarlanmayacağı sözünü veriyoruz.

Kürt sorunu dosyamızın ilk yazısı *Devrimci Marksizm* Yayın Kurulu'nun imzasını taşıyor. 15 Ağustos 1984'ten bugüne Kürt savaşının ve ona eşlik eden politikanın evrelerini ve dinamiklerini ele alıyor. Yazı, aynı zamanda, ulusların kendi kaderini tayin hakkı programatik ilkesinin takipçisi olan devrimci Marksizmin Kürt sorunu konusunda izlemesi gereken politikayı çok kısa biçimde, sadece metodolojik bir perspektifle özetliyor.

DM Yayın Kurulu'nun vurguladığı birbirine bağlı iki nokta var. Bun-

lardan biri, 1999 sonrasında, Türkiye devletinin tutsağı haline geldikten sonra Abdullah Öcalan'ın yaptığı teorik çalışmalarda Marksizmin bütünüyle terk edilmesi, sınıf mücadelesinin ve devrimin reddedilmesi, Kürt sorununda bile hareketin klasik görüşlerinden bir uzaklaşma ortaya çıktığı. Kürt hareketinin bütününe neredeyse sorgulanmaksızın yansıyan bu görüşler, bugüne kadar Türkiye sosyalist solunda büyük ölçüde suskunlukla karşılandı. Bizim geleneğimizde ise, özellikle İşçi Mücadelesi dergisi yarı teorik bir karakter taşıırken, Öcalan'ın Marksizmden ve sosyalizmden kopuşu ciddi eleştiri konusu oldu. Hem 2002'de hem de 2004'te bu ciddi soruna kapsamlı yazılarla dikkat çekildi. Bu sayımızda Almanya'dan Necati Yıldırım dostumuz üç ayrı yazıda Öcalan'ın çeşitli kitaplarında geliştirdiği teorik görüşleri ele alıyor ve bunların Marksist bir bakışla doğal olarak çeliştiğini, ama aynı zamanda gerçek dünyanın olguları karşısında kolay kolay savunulamayacak görüşler olduğunu ileri sürüyor.

Üç yazı üç ayrı konuyu ele alıyor. İlkinde Öcalan'ın genel olarak kapitalizme, sınıflara ve sınıf mücadelelerine, isyan, şiddet ve devrim meselelerine, proletarya diktatörlüğüne bakışı ele alınıyor, Marksizme bakışı değerlendiriliyor, bütün yaklaşımları eleştirel süzgeçten geçiriliyor. İkincisinde, Öcalan Kürt sorununa ilişkin çeşitli görüşlerinin uğradığı değişiklikler ortaya konuluyor. Kürtlerin uluslaşma sürecinin neresinde olduğundan "küreselleşme"nin ulusal devlet kurma çabası bakımından tartışmalı önemine, Şeyh Sait isyanından Kemalizme birçok konuya değiniliyor. Üçüncü yazı ise daha dar anlamda Öcalan'ın Marksizme ve insanlığın kurtuluşuna ilişkin görüşlerinin eleştirisi üzerinde odaklanıyor. Yıldırım'ın yazılarının hem okuyucularımızı Abdullah Öcalan'ın çok hacimli kitaplarını okuma zorluğunu yaşamadan görüşlerini öğrenmelerini sağlamak, hem Kürt hareketinin bugünkü politikalarının altyapısını oluşturan teorik dünya kavrayışını ortaya koymak, hem de bu dünya kavrayışına Marksist bir eleştiriyi dile getirmek bakımından yarar sağlayacağına inanıyoruz.

Burada DM Yayın Kurulu imzalı yazıya geri dönerek Kürt hareketindeki gerilemenin altındaki dinamikleri inceleyen bölümün bu düşünsel sürecin maddi temellerine ışık tuttuğunu hatırlatmak istiyoruz. Kürt hareketinin gelişme tarzı ve politikası Türkiye ve Ortadoğu açısından büyük önem

taşıyor. Hem “çözüm süreci” olarak anılan süreç ve Rojava’nın varlığının (karşıt yönde etkiler yaratmaya aday) önemi dolayısıyla; hem de Halkların Demokrasi Partisi adıyla kurulmuş olan yeni partinin, Öcalan’ın teorik görüşlerine yaslanan programı ile partiye katılmış bugüne kadar Marksizmi referans noktası olarak almış birçok siyasi akım üzerindeki etkisi yoluyla Türkiye Marksizmine etkisi bakımından. Bu yüzden Kürt sorununu, özellikle de Kürt hareketinin gelişme tarzını önümüzdeki sayılarımızda da işlemeye devam etmeye niyetliyiz.

Yangın yeri Ortadoğu’da başka ulus ve ülkeleri tanımak da büyük önem taşıyor. Bu sayımızda bir ilk yer alıyor. İran, en azından son yıllarda Türkiye solunun radarının dışında yer aldı. Oysa emperyalizmin Kürecik’e kurduğu tesisin radarında tam da bu ülke var. İsrail, Saddam’ın emperyalizm tarafından infaz edilmesinden sonra Ortadoğu’da asıl bu ülkeyi düşman bellemiş durumda. IŞİD adıyla ünlenen Irak ve Büyük Suriye İslam Devleti (İBSİD) örgütünün, AKP dâhil bütün Sünni mezhep fitnecilerinin müşfik bakışları altında Şiiliğe karşı savaşırken nihai hedefi İran. Dolayısıyla, İran konusunda mümkün olduğunca bilgilenmemiz ve İran’ın hem iç dinamikleri, hem de Ortadoğu politikası bakımından önemini kavramamız enternasyonalist bir perspektiften bakıldığında hayati bir önem taşıyor. Buna bu sayımızda bugünkü rejimin temellerinin atıldığı İran devrimini (1979) ele alan bir yazıyla başlıyoruz. Yazı İran’ın kendi toprağından geliyor. İranlı yoldaşımız Araz Bağban, devrimden önce İran’ın ana gelişme hattını çok geniş bir ufuk ölçeğinde tarıyor. İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1979’a kadar İran siyasi tarihini bize ana hatlarıyla tanıttıktan sonra, devrimde yeri olan çeşitli siyasi akımları ince ince analiz ediyor. Devrimde yeri tartışılmayacak İslamcı ve sosyalist akımları geniş bir yelpazeden incelerken, aynı zamanda Ali Şeriatî gibi İslam’ı soldan yorumlayan bir düşünürün düşünsel mirasını da ihmal etmiyor. 1979 devrimini Şah’ın devrilmesi ile birlikte elde ettiği zafere kadar getiren yazar, bunu izleyen birkaç yıl içinde Şii mollaların nasıl olup da solu yenilgiye uğratarak gerçek bir devrimci dinamiğin üzerine kendi rejimini kurduğunu incelemeyi bir başka yazıya bırakıyor. *Devrimci Marksizm*’in sayfalarında çok gecikmeden bu ikinci yazıyı da okuyabileceğimizi umuyoruz.

Bu sayıda bir dizi yazar dergimize ilk kez yazıyor. Necati Yıldırım ve Araz Bağban'ın yanı sıra Özdeniz Pektaş için de geçerli bu. Pektaş, üzerinde yoğun olarak çalışmakta olduğu bir konuyu ele alıyor. Türkiye solunda bildiğimiz kadarıyla çok az üzerinde durulan bir konu: mahkûm emeği, yani cezaevlerinde kapitalist koşullar altında çalışan emekçilerin emeği. Türkiye'de cezaevleri kanayan bir yaradır. Sadece en ağır ve acımasız biçimlerini aldığı siyasi mahpuslara yaklaşım bakımından değil, adli suçluların tutulduğu koğuş ve cezaevleri ve çocuk mahpusların tutulduğu ıslahevleri bakımından da Türkiye toplumunun vahşetini biraz da hapis-hanelerden izlemek mümkündür. Ama Pektaş'ın ele aldığı konu cezaevlerinin, biraz alaylı söylersek, daha "çağdaş" yüzü. Böyle diyoruz, çünkü Pektaş yazısının ilk bölümünde en gelişmiş kapitalist ülkelerde 1980'li yıllardan itibaren neoliberal sınıf taarruzunun başlamasıyla birlikte mahkûm emeğinin nasıl hızlı bir gelişme gösterdiğini ortaya koyuyor. Öyleyse, bu bizim cezaevi sistemimizin ıllkelliğine değil modernleşmesine bağlanması gereken bir sistem. Yazının geri kalanında Pektaş Türkiye'nin cezaevlerinde emeğin nasıl yoğun bir sömürüye tabi tutulduğunu bütün somut kanıtlarıyla ortaya koyuyor. Mahkûm emeğinin sömürüsüne yaslanan kapitalist üretim artık adım adım bir endüstri haline gelmekte. Bildiğimiz kadarıyla sendikaların da fazla ilgi göstermediği bu alan sadece mahkûmların kendileri değil Türkiye işçi sınıfının bütünü açısından da gelecekte yaratacağı rekabetin etkileriyle büyük bir önem taşıyacaktır. Yazar sonuç bölümünde bu tehlikeye açık biçimde dikkat çekiyor: "Bu, sermayenin tüm üretimi hapisaneler içerisine taşıyacağı anlamına gelmemektedir. Mahkûm emeği dışında da ucuz emek kaynakları söz konusudur. Burada önemli olan nokta, mahkûmların sermayenin kullanımına hazır bir ucuz emek gücü stoku olarak devletler tarafından hazır tutulması ve cezalandırma mekanizmasının kapitalist kâr mantığının bir parçası haline getirilmesidir."

Bu sayıda iki tane yeniden basım var. Bunlardan ilki Sungur Savran'ın devlet mülkiyeti üzerine yazısı. Bu yazı, ilk kez 1997 yılında TMMOB'nin konuyla ilgili bir sempozyumunda verilen bir bildirin metni olarak öncülümüz *Sınıf Bilinci* dergisinde yayınlanmıştı. O dönemdeki önemi, burjuvazinin kamu mülkiyetine karşı özelleştirme taarruzunda yaptığı ideolojik

bombardımanın etkisi altında yalpalamaya başlayan sol içinde kamu mülkiyetinin yerli yerine yerleştirilerek savunulmasından geliyordu. Özellikle o dönemde birleşik bir parti olarak kurulmuş olan, sonra bölüne bölüne bugünkü halini alan ÖDP içinde ve buna bağlı olarak sendika ve kitle örgütlerinde liberalizmin etkisi yoğun biçimde hissediliyordu. Tabii soldan özelleştirmeyi savunmak mümkün olmadığı için de başka formüller arayışı yaygındı. Mesela ÖDP'ye ait bir erken dönem afişine “özelleştirmeye karşı genelleştirme” yazılabilmisti! Ama bu kısa ömürlü formüllerin ötesinde “yeni bir kamusal alan” arayışı çok yaygındı. Savran bu tartışmaya müdahale ediyordu. Bugün bu tartışma birdenbire canlanmışsa bunun nedeni Soma katliamı sonrasında madencilerin solcularda sık rastlanan “eski kafalı mı görüneceğiz” kompleksine hiç kapılmadan düpedüz “kamulaştırma” talebiyle sokaklara dökülmeleridir. Böylece, işçi sınıfı durgun köşesinden birdenbire fırlayarak solun önüne geçiyordu. Sol hâlâ yalpalıyor. Savran'ın yazısı bu bakımdan önem taşıyan, kamu mülkiyetini ve çeşitli biçimlerini teorik olarak temellendiren bir yazıdır.

Bu sayıdaki ikinci dosyamız, ölümünün 90. yıldönümü vesilesiyle komünist hareketin tarihindeki en büyük önderlerden biri olan Vladimir İlyiç Lenin'e hasredildi. Dosyayı Lenin'in Ekim devrimindeki silah arkadaşı Lev Trotskiy'in bir yazısıyla açıyoruz. Lenin'in 50. yaş günü vesilesiyle 1920 yılında devrim Rusya'sında *Pravda* gazetesinde yayınlanan bu kısacık yazısında Trotskiy, Lenin'in ne kadar Rus olduğunu anlatıyor. Bu, okuyucularımıza çok tuhaf gelebilir. Lenin ve Trotskiy her ikisi de eğilmez bir enternasyonalizmin temsilcisi olarak bilinir. Rusluk tartışması da ne oluyor? Bu sorunun cevabını okuyucu Trotskiy'in yazısında bulacaktır. Biz şu kadarını söyleyerek sözü ona bırakalım: enternasyonalizm, var olan ulusların birleşmesi ve kaynaşmasıyla olacaktır. Yoksa mesela solda çok etkili olan İmparatorluk kitabının yazarları Hardt ve Negri'nin savunduğu gibi, uluslar şimdiden önemini yitirmiş değildir. Bu yüzden her bir ülkenin komünist örgütü, bir yandan uzlaşmaz biçimde enternasyonalist politikalar izlerken bir yandan da ayağını devrim yapacağı topraklara sağlam biçimde basan yerli bir hareket olmalıdır. Trotskiy gibi adı dünya devrimi ile özdeşleşmiş bir devrimcide bunun öneminin vurgulandığını görmek özellikle

etkileyici.

Lenin dosyamızın ikinci yazısı, Sait Almış ile Mehmet İnanç Turan arkadaşlarımıza ait. Hatırlanacağı gibi, dergimizin bir önceki 20. sayısında da bu iki yazarımızın yine Lenin üzerine bir yazısına yer vermiştik. O sayı 2014'ün başlarında, tam ölümünün 90. yıldönümü vesilesiyle Lenin'in anısına toplantı düzenlediğimiz dönemde yayınlanmıştı. Almış ve Turan'ın Lenin yazısı o yüzden önem taşıyordu. Orada son yazılarını, mektuplarını inceliyorlar ve Lenin'in Stalin ile karşı karşıya gelmesini anlatıyorlardı. Burada ise Lenin'in Rus devriminin stratejisi konusundaki düşüncesinin demokratik devrim ısrarından sosyalist devrime doğru geçirdiği dönüşümü ayrıntılı biçimde anlatıyorlar. Büyük devrimcilerin en ayırıcı özelliklerinden biri hatalarında ısrar etmemeleridir. Lenin uzun yıllar boyunca, Rusya'nın henüz bir sosyalist devrim aşamasında olmadığını savunup işçiköylü ittifakı temelinde bir demokratik devrimde ısrar ettikten sonra 1917 Şubat'ında devrim patlak verdikten sonra "Bütün iktidar Sovyetlere!" şiarıyla sosyalist devrimi gündeme getirmiştir. Bu hatasında ısrar etmemenin Marksizmin tarihinde belki de en önemli örneğidir. Neden en önemli? Çünkü Lenin hatasında ısrar etseydi, Bolşevik Partisi işçi sınıfını iktidara taşıyacak siyasi çizgiyi yaratmayacak ve Ekim devrimi olmayacaktı. Daha ne olsun? Hatayı görünce derhal o hatadan kopmanın hayati önemini anlatabilecek daha ne örnek verilebilir? Bir devrimin zafere ulaşip ulaşmaması buna bağlıysa, başka ne denilebilir?

Almış ile Turan'ın yazısını izleyen yazının başındaki alıntılar tam da Rus Marksist hareketinde Lenin'in bu olağanüstü zihinsel ve pratik atılımının nasıl düpedüz bir "delilik" alameti olarak görüldüğünü ortaya koyuyor. Michel Löwy'ninyazısı Almış ile Turan'ın anlattığı dönüşümün Lenin'in düşünsel gelişim içindeki köklerini ortaya koyuyor. Bu sayımızda *Sınıf Bilinci*'nden ikinci yeniden basım olan bu yazının önemi, Lenin'in 1914'te Birinci Dünya Savaşı başladığında düşüncesinin ne kadar büyük bir sıçrama gösterdiğini ve bunda Lenin'in yeniden Hegel, özellikle de onun *Büyük Mantık* kitabını okumaya başlamasının nasıl kolaylaştırıcı bir etki yarattığını ortaya koymasını. Arka planında elbette İkinci Enternasyonal önderlerinin harekete ihanet etmesi dolayısıyla Lenin'in işin başa düştüğü-

nü anlaması yatıyor. Birinci Dünya Savaşı'na Rus Marksizminin önderlerinden biri olarak giren Lenin, savaştan dünya hareketinin önderlerinden biri olarak çıkacaktır. Löwy, 1989-91 aralığında bürokratik işçi devletlerinin çöküşünün ardından Marksizm içinde bizden çok farklı bir konuma kayacaktır. Ama 1973 tarihli bu yazısını çok ilginç ve verimli buluyoruz ve okuyucularımızın yararlanması için tekrar yayınlıyoruz.

Lenin dosyamızda son olarak Sungur Savran'ın 2014 başında Lenin'in ölümünün 90. yıldönümü vesilesiyle düzenlenmiş olan bir toplantıda yaptığı konuşmanın redaksiyondan geçirilmiş kaydı var.

Gelecek sayımızda güncel dosyalar çerçevesinde planlanmış bir dergi ile buluşmak umuduyla...